

SÈRIE 3

En tots els exercicis i opcions, les puntuacions parcials de totes les preguntes són orientatives. Les respostes proposades per la pauta són indicatives i en cap cas exhaustives. El corrector o correctora aplicarà el seu criteri per prendre en consideració altres respostes que consideri correctes, en tot cas valorarà positivament –a més dels continguts conceptuals– l'ordre en l'exposició, la precisió i el llenguatge emprat, i tindrà més en compte i valorarà positivament allò que els alumnes aportin, que no allò que deixin de dir. També valorarà positivament la utilització de la terminologia geogràfica i la claredat en l'exposició.

Opció A**Exercici 1: Mapa sobre els comptes de la indústria hotelera**

En aquest exercici es proposa la verificació dels objectius terminals 1 i 6 del currículum de Geografia i dels aprenentatges referits al bloc 3, "Territori i activitats econòmiques" del document de concreció del currículum.

L'exercici es valorarà globalment a raó de 5 punts, distribuïts de la manera següent.

1. [1 punt]

Es tracta d'un mapa de Catalunya amb indicació dels àmbits territorials de les marques turístiques de Catalunya i on s'indica amb un gràfic de barres la facturació per habitació ocupada i per habitació disponible durant el mes d'abril de 2011.

La Font és el *Diari de Girona*.

(0,25)

Es pot observar que els màxims ingressos per habitació ocupada s'aconsegueixen en els hotels de la marca Barcelona: més de 100€ per habitació. Entre 60€ i 70€ se situen els hotels de les marques Catalunya Central, Pirineus, Costa de Garraf i Vall d'Aran. Les Terres de Lleida i les Terres de l'Ebre tenen un mateix valor: 55€, mentre que els valors més baixos són els de la Costa Daurada i la Costa Brava, al voltant dels 50€.

Pel que fa a la facturació per habitació disponible, Barcelona continua en primer lloc amb 81,9€ i la segueix a molta distància la Costa del Garraf, amb 34,1€. La Costa Daurada, la Catalunya Central, la Costa Brava i les Terres de l'Ebre presenten valors entre 20€ i 30€.

Els valors més baixos són per a les Terres de Lleida, 16,8€; els Pirineus, 13,6€, i la Vall d'Aran, 9,3€.

(0,75)

2. [1 punt]

Les definicions podrien ser semblants a les següents:

Bandera blava: guardó que s'atorga anualment a les platges que compleixen uns estàndards de qualitat de l'aigua de bany i sobre d'altres aspectes, tant de tipus mediambiental com referents als serveis i instal·lacions disponibles per als usuaris.

(0,5)

Turisme de masses: és el tipus de turisme practicat per un gran nombre de persones i que es concentra en una mateixa destinació. Un exemple seria el turisme de sol i platja.

(0,5)

3. [1,5 punts]

L'alumnat podria fer referència als següents aspectes:

a)

La gran diferència de preu per habitació disponible entre els hotels de la marca Barcelona i els de la Costa Brava s'explica per les diferències existents en la demanda durant el mes d'abril. Mentre que aquest mes és temporada baixa a la Costa Brava, per tant hi ha moltes habitacions disponibles però sense ocupar, Barcelona s'ha convertit en un destí turístic de tipus cultural i de ciutat de negocis, que rep visitants durant tot l'any.

(0,50)

b)

Els diferents tipus d'allotjaments que es poden trobar en una ciutat són:

- els hotelers (hotels, hostals i pensions),
- els albergs,
- els càmpings,
- els habitatges o apartaments d'ús turístic (HUT).

(0,50)

c)

Els habitatges d'ús turístic són els que generen més conflictivitat, ja que es troben inserits en zones residencials, i els horaris i tipus d'activitats desenvolupades pels residents habituals i els turistes no solen coincidir. També es dona el cas que hi ha alguns allotjaments d'aquest tipus que són il·legals i s'han implantat sense l'autorització corresponent de l'administració municipal.

(0,5)

4. [1,5 punts]

El turisme és una activitat que té un gran protagonisme en el sector terciari català i en el conjunt de l'economia catalana, on representa entre el 10-12% del PIB i ocupa un gran nombre d'empleats.

(0,5)

Gràcies a la diversitat del paisatge, el clima mediterrani i el ric patrimoni cultural, l'oferta turística a Catalunya és molt àmplia. Els principals tipus de turisme segons el nombre de visitants són els següents:

- El turisme de sol i platja, que es localitza al llarg de tot el litoral català, especialment a la Costa Brava i a la Costa Daurada, on es localitzen centres de renom internacional com Lloret de Mar i Salou.

(0,5)

- El turisme de ciutat, que es desenvolupa principalment a la ciutat de Barcelona i el turisme cultural, que es concentra també a Barcelona, però hi ha altres destinacions amb un nombre de visitants en augment (Girona, Tarragona, etc.).

(0,5)

Exercici 2: Gràfic sobre les causes dels incendis forestals

En aquest exercici es proposa la verificació d'una part de l'objectiu general 1 del currículum de Geografia i dels aprenentatges referits al bloc 2 del document de concreció del currículum "Medi ambient i paisatges".

L'exercici es valorarà globalment a raó de 5 punts, distribuïts de la manera següent.

1) [1 punt]

L'alumnat hauria de destacar en la descripció els aspectes següents:

Es tracta d'un gràfic de sectors o diagrama circular que presenta el percentatge dels diferents tipus de causes dels incendis forestals.

La font és el Ministeri d'Agricultura, Alimentació i Medi ambient, 2012.

(0,25)

S'observa que més de la meitat dels incendis són intencionats, i gairebé un terç són negligències. Les causes desconegudes representen prop del 10% dels incendis mentre que els provocats per un agent natural com el llamp només suposen un 3,48%. També són molt pocs (2,17%) els incendis que un cop considerats apagats es reproduïxen.

(0,75)

2) [1 punt]

Les definicions podrien ser semblants a les següents:

Risc antròpic: és la possibilitat que es produeixi una circumstància adversa provocada per factors humans o per l'agreujament de fenòmens naturals derivats de l'acció humana.

(0,5)

Desforestació: és la destrucció o pèrdua de bosc com a resultat de les activitats humanes.

(0,5)

3) [1,5 punts]

Es pot considerar que els incendis són un risc antròpic ja que la majoria estan provocats per l'acció humana.

Els estudiants podrien considerar també els incendis com a risc ambiental, tant en relació amb el risc que suposa l'augment de densitat i extensió de les masses forestals com per l'acció dels llamps que provoquen incendis en alguns casos.

(0,5)

b) Els principals agents causants dels incendis tenen relació amb les accions humanes i es podrien classificar en accions involuntàries i en accions provocades.

Dins de les accions involuntàries i negligències es pot esmentar la crema de pastures o rostolls, les cigarretes, les fogueres al bosc, les deixalles, els accidents, les línies elèctriques, etc.

Les accions intencionades es deuen a diverses causes, com ara desequilibris psíquics, bretolades i interessos econòmics.

L'alumne també pot esmentar el llamp, que seria una causa natural i molt infreqüent.
(0,5)

c) Altres factors que poden afavorir els incendis estan molt relacionats amb la climatologia, com ara les elevades temperatures, la sequera estival del clima mediterrani i el vent, que faciliten una ràpida propagació del foc.
(0,5)

4) [1,5 punts]

a) Els principals riscos naturals que afecten el territori espanyol són de tipus atmosfèric i hidrològic, com ara els aiguats i les inundacions, les calamarses, els temporals de vent, els temporals marítims i les sequeres. Gran part del territori està sota el risc de desertització. També hi ha àrees sota algun tipus de risc geològic, com ara les allaus a l'alta muntanya, les esllavissades i caigudes de blocs, i el risc sísmic, encara que d'intensitat baixa.
(0,5)

b) Tant les inundacions com la sequera i el risc de desertització estan directament relacionats amb la irregularitat del clima mediterrani. Aquest presenta una absència de precipitacions a l'estiu i fortes precipitacions a la tardor que poden produir desbordament de rius i rieres que afecten la població i els seus béns. La desertització seria el resultat de l'erosió del sòl derivada de fenòmens com les inundacions i les sequeres, sumats a les conseqüències dels incendis forestals i els efectes de la pressió humana en el territori.
(0,5)

c) L'estudiant ha de justificar la influència de les activitats humanes en la intensitat o increment dels riscos naturals. Alguns exemples que podria esmentar serien els incendis forestals, la desforestació, la construcció d'infraestructures, l'edificació de construccions en zones inundables, etc. El corrector avaluarà la pertinença de la justificació i els exemples esmentats en la resposta.
(0,5)

Opció B**Exercici 1: Mapa sobre la localització de les mines de carbó**

En aquest exercici es proposa la verificació d'una part de l'objectiu terminal 5 i 8 del currículum i dels aprenentatges referits al bloc 2 del document de concreció del currículum: "Medi ambient i paisatge".

L'exercici es valorarà globalment a raó de 5 punts, distribuïts de la manera següent.

1. [1 punt]

L'alumnat hauria de destacar en la descripció els aspectes formals següents:

L'alumnat hauria de comentar que es tracta d'un mapa polític d'Espanya, amb les divisions per comunitats autònomes i províncies, on es representen les explotacions mineres productores de carbó per mitjà de punts.

La font és l'IRMC i les dades corresponen a l'any 2013.

(0,5)

Es pot observar com les explotacions productores de carbó es localitzen a les províncies d'Astúries, Lleó, Palència, Terol i Ciudad Real.

(0,5)

2. [1 punt]

Les definicions podrien ser semblants a les següents:

Recurs renovable: recurs natural que es pot generar/regenerar a una rapidesa superior a la del consum pels humans.

(0,5)

Indústria extractiva: activitat dedicada a l'explotació dels recursos del subsòl.

(0,5)

3) [1,5 punts]

La mineria del carbó a Catalunya ha desaparegut a causa de la baixa rendibilitat de les explotacions, en ser principalment de lignit, un tipus de carbó amb un poder calorífic mitjà i no tan valorat econòmicament com l'antracita o l'hulla.

(0,5)

Les principals conques mineres catalanes del carbó es localitzaven al Berguedà (als municipis de Saldes, Cercs, Fígols i Vallcebre), al Ripollès (Ogassa i Surroca), i a Seròs, al Segrià.

(0,5)

El carbó no és una font energètica renovable ja que el procés de creació del carbó en el subsòl necessita centenars de milers d'anys, de manera que el període de generació és molt superior al ritme al qual es consumeix.

(0,50)

4) [1,5 punts]

L'extracció del carbó es fa segons dos mètodes, a cel obert, o subterràniament, en profunditat, en forma de mines i galeries que arriben fins la veta del carbó.

Ús: encara que es puguin donar altres usos (industrials, alts forns, etc.), caldrà que a la resposta aparegui clarament que el carbó és un dels principals productors d'energia primària, juntament amb el petroli, i és emprat en moltes centrals tèrmiques per produir energia elèctrica.

(0,5)

La combustió del carbó provoca l'emissió de CO₂, a més de cendres i altres partícules en suspensió que contaminen l'aire i, per tant, és un dels causants de l'augment de la temperatura global de l'atmosfera i del canvi climàtic.

(0,5)

El futur de la mineria del carbó és incert ja que, a causa del preu poc competitiu del carbó que s'extreu a Espanya, aquesta activitat perviu mercès a les subvencions públiques a la indústria del carbó, que és la principal activitat econòmica a les conques mineres d'Astúries i Lleó.

Per altra banda, la participació destacada del carbó en la producció de CO₂ ha motivat que la Unió Europea s'hagi compromès a reduir les emissions produïdes per la combustió de carbó i avançar cap a la gradual desaparició de la combustió de carbó a Europa.

(0,5)

Exercici 2: Gràfic sobre migracions. Saldos migratoris. Catalunya. 2005-2013

En aquest exercici es proposa la verificació dels objectius terminals 18 i 28 del currículum de Geografia i dels aprenentatges referits al bloc 4, "La població i el sistema urbà: dinàmica, diversitat i desigualtat", del document de concreció del currículum.

L'exercici es valorarà globalment a raó de 5 punts, distribuïts de la manera següent.

1) [1 punt]

En la identificació, l'alumnat ha de dir explícitament que es tracta d'un gràfic de línies en què es representen, en nombres absoluts, tres variables: migracions internes amb la resta d'Espanya, migracions externes i el saldo migratori total entre 2005 i 2013.

Les dades procedeixen de l'Institut d'Estadística de Catalunya (Idescat) que les pren de l'Institut Nacional d'Estadística (INE).

(0,25)

En la descripció, caldrà que l'alumnat apunti la tendència, des de 2007, a la disminució de les migracions exteriors: el saldo migratori era positiu, de més de 125.000 persones any i va caure lleugerament el 2008 per sota de 100.000, fins a ser de 10-12.000 els anys 2009-2011 i passar a ser negatiu el 2012 i 2013 en prop de 20.000 persones.

Així doncs, el 2007 s'estronca l'arribada d'immigrants que acaba sent negativa des del 2012. La variable que marca la tendència és la migració externa, que és la que ressegueix, pràcticament, la corba del saldo migratori total. Les migracions internes amb la resta d'Espanya es mantenen molt baixes en tot el període 2005-2013 per acabar en zero.

Es donarà la màxima puntuació quan l'alumnat en la seva resposta identifiqui la variable que defineix el gràfic: la migració externa.

(0,75)

2) [1 punt]

Les definicions podrien ser semblants a les següents:

Migració externa: arribada o sortida de persones estrangeres a un país.

(0,5)

Saldo migratori: diferència entre els valors de l'emigració i la immigració.

(0,5)

3) [1,5 punts]

La caiguda de la immigració a Catalunya es deu a la crisi econòmica que es manifesta a partir de 2008.

(0,50).

La incidència de la crisi en el fet migratori ha de considerar dos aspectes:

-En el país receptor, Catalunya, l'activitat econòmica decreix (podran especificar el sector de la construcció, especialment), fet que comporta una disminució de la demanda de mà d'obra. Per tant, caiguda de la immigració a Catalunya.

(0,50)

-En el país emissor, la reducció de les expectatives fa que es redueixi l'emigració a Catalunya, però, alhora, es produeix el retorn dels emigrants al seu país d'origen. Si no hi ha expectatives en el mercat laboral, el retorn, amb els possibles estalvis, els pot fer més fàcil afrontar la crisi econòmica. També es pot considerar l'emigració de gent jove i preparada que no troba una sortida a Catalunya.

(0,50)

4) [1,5 punts]

a) Majoritàriament, fins el 2008, a Catalunya va arribar un nombre important de població immigrada atreta per l'oferta laboral existent en els anys de gran creixement econòmic de finals dels 90 i fins als inicis de la crisi econòmica de 2007-2008.

(0,25)

La sortida dels seus països d'origen és múltiple i diversa, però sobretot s'ha de buscar, de manera majoritària en el diferent desenvolupament econòmic. Procedeixen d'economies amb un baix nivell de desenvolupament econòmic, principalment el Marroc i l'Àfrica subsahariana, l'Equador i altres països d'Amèrica llatina i Romania.

(0,25)

b) L'oferta de treball en l'economia catalana se centrava en els sectors que requereixen més mà d'obra poc qualificada: construcció, terciari inferior i sectors marcats per la temporalitat: agricultura i turisme-restauració.

(0,25)

La immigració, majoritàriament, es va establir en les comarques en què hi havia una major oferta de treball. Principalment en el litoral, a causa de la construcció i el turisme, i en les comarques amb un sector agrícola important com per exemple el Segrià, l'Alt i el Baix Empordà, el Maresme, etc. Amb menys intensitat en les comarques industrials.

(0,25)

c) La darrera onada d'immigració va comportar un augment notable de la població de Catalunya, des dels 6 milions d'habitants l'any 1996 a gairebé 7,5 milions el 2009, a l'inici de la crisi, contribuint al creixement econòmic per mitjà de l'augment del consum i de la producció.

(0,25)

En el camp demogràfic, a més de l'increment total de població, ha comportat un augment de la taxa de natalitat ja que majoritàriament es tracta d'individus joves en edats de procrear.

(0,25)

SÈRIE 5

En tots els exercicis i opcions, les puntuacions parcials de totes les preguntes són orientatives. Les respostes proposades per la pauta són indicatives i en cap cas exhaustives. El corrector o correctora aplicarà el seu criteri per prendre en consideració altres respostes que consideri correctes, en tot cas valorarà positivament –a més dels continguts conceptuals– l'ordre en l'exposició, la precisió i el llenguatge emprat, i tindrà més en compte i valorarà positivament allò que els alumnes aportin, que no allò que deixin de dir. També valorarà positivament la utilització de la terminologia geogràfica i la claredat en l'exposició.

Opció A

Exercici 1. Mapa físic d'Espanya

En aquest exercici es proposa la verificació d'una part de l'objectiu terminal 5 i 8 del currículum i dels aprenentatges referits al bloc 2 del document de concreció del currículum: "Medi ambient i paisatge".

L'exercici es valorarà globalment a raó de 5 punts, distribuïts de la manera següent.

1. [1 punt]

L'alumnat hauria de destacar en la descripció els aspectes formals següents:

- Mapa físic on es representa el relleu de la península Ibèrica per mitjà de quatre intervals d'altitud. També hi ha representats els principals rius.
- La font és el mapa físic d'Espanya 2005.

(0,25)

Descripció de la informació i localització dels cinc topònims:

S'observa la configuració muntanyosa de la península, amb la Meseta al centre i les serralades i depressions perifèriques.

El corrector comprovarà que la localització dels cinc rius és correcta.

(0,75)

2. [1 punt]

Les definicions podrien ser semblants a les següents:

conca hidrogràfica: és un espai que aporta l'aigua de drenatge al curs d'un mateix riu.

(0,5)

règim fluvial: és la variació de cabal que pateix un riu al llarg de l'any. Depèn de les precipitacions en forma d'aigua de pluja i neu que es produeixen dins la seva conca hidrogràfica.

(0,5)

3. [1,5 punts]

a) Es valorarà amb 1 punt la correcta identificació de les característiques següents:

- Forma compacta i massissa de la península.
- Elevada altitud mitjana.
- Existència d'un altiplà central elevat: la Meseta, voltat de muntanyes (massís Galaicolleonès, serralada Cantàbrica, sistema Ibèric i Sierra Morena).
- Disposició perifèrica de les grans serralades (Pirineus i serralades Bètiques) i depressions (Ebre i Guadalquivir).

A criteri del corrector es distribuiran els 0,50 punts restants en cas que la resposta contingui més concreció. Per exemple, la distinció entre la Submeseta nord i la Submeseta sud; esmentar les serralades internes de la Meseta (sistema Central i muntanyes de Toledo); distingir subunitats de la serralada Cantàbrica, els Pirineus o les Bètiques; esmentar les serralades litorals catalanes; etc.

4. [1,5 punts]

a) La lleugera inclinació de la Meseta central cap a l'oest condiona que el traçat dels rius que la creuen, com el Duero, el Tajo i el Guadiana, desemboquin a l'oceà Atlàntic després d'un llarg recorregut. Els rius que neixen a les vores muntanyoses externes de la Meseta són de traçat curt, com els que s'originen a la serralada Cantàbrica, a les muntanyes gallegues, al sistema Ibèric sud i a les serralades litorals catalanes. L'excepció són l'Ebre i el Guadalquivir que drenen sengles depressions i recullen tot un conjunt d'afluents de les serralades perifèriques.
(0,50)

b) Els rius del vessant cantàbric i galleg són de traçat molt curt, amb conques poc extenses, però amb un fort pendent i cabal regular. Pel contrari els rius del vessant atlàntic són llargs, amb conques molt extenses i cabal irregular sota la influència del clima mediterrani.
(0,50)

c) L'origen de les depressions de l'Ebre i del Guadalquivir és similar. Ambdues son depressions de forma triangular encaixades entre la Meseta i una gran serralada, on neixen els seus afluents més cabalosos.
(0,50)

(1,5)

Exercici 2: Gràfic sobre el model de transició demogràfica

En aquest exercici es proposa la verificació d'una part dels objectius terminals 7 i 8 del currículum de Geografia i dels aprenentatges referits al bloc 4: "La població i el sistema urbà: dinàmica, diversitat i desigualtat" del document de concreció del currículum.

L'exercici es valorarà globalment a raó de 5 punts, distribuïts de la manera següent:

1. [1 punt]

L'alumnat hauria de destacar en la descripció els aspectes següents:

Es tracta d'un gràfic lineal on es representa l'evolució de la taxa de natalitat i la taxa de mortalitat al llarg del temps.

El gràfic mostra les quatre fases de la transició demogràfica: fase preindustrial, en què es dona el règim demogràfic tradicional; fase de transició expansiva; fase de contenció, i la darrera, fase d'estancament, en què s'entra en el règim demogràfic modern.

La font és una adaptació a partir del *National Geographic*.

(0,25)

S'observa com la natalitat i la mortalitat es mantenen molt altes i amb petites oscil·lacions al llarg de la fase preindustrial. Amb l'inici de la transició demogràfica es redueix de forma força ràpida la taxa de mortalitat fins arribar a estabilitzar-se en la tercera etapa o fase de contenció. La taxa de natalitat es manté elevada en la fase expansiva o inici de la transició però es redueix progressivament en la tercera fase o de contenció quan s'acaba la transició demogràfica. En el règim demogràfic modern, tant la natalitat com la mortalitat es mantenen en nivells baixos, també amb oscil·lacions.

(0,75)

2. [1 punt]

Les definicions podrien ser semblants a les següents:

índex de fecunditat: nombre mitjà de fills d'una dona al llarg de la seva vida fèrtil (dels 15 als 49 anys).

creixement vegetatiu: diferència entre el nombre de naixements i el de defuncions.

(0,5)

3. [1,5 punt]

Fase demogràfica tradicional o preindustrial: es caracteritza per unes taxes de natalitat i mortalitat molt altes, sobretot per l'alta mortalitat infantil. Aquestes condicions són degudes a la manca de mesures sanitàries i higièniques i es pròpia de societats agrícoles i preindustrials. El creixement natural de la població és molt feble i amb oscil·lacions degudes a períodes de mortalitat catastròfica (fams, epidèmies, guerres...).

(0,25)

Fase de descens gradual de la mortalitat (o fase expansiva de la transició): en aquest període la mortalitat descendeix a causa de les millores higièniques, sanitàries i alimentàries. En canvi

es manté la natalitat en els valors elevats, similars a la 1a fase. La conseqüència és que la població experimenta un fort creixement natural (explosió demogràfica).
(0,50)

Fase de reajustament de la natalitat (o fase de contenció de la transició): en aquesta etapa la mortalitat s'estabilitza a nivells baixos perquè continuen els avenços de la medicina i l'augment del nivell de vida. El més característic és el descens de la natalitat per raons de tipus socioeconòmic, com ara la incorporació de la dona al món laboral, la progressiva urbanització de la població o el retard de la nupcialitat. El creixement natural de la població comença a decreixer.
(0,50)

Fase demogràfica moderna o règim demogràfic modern (fase d'estancament demogràfic): Aquesta fase correspon a les societats desenvolupades, on la natalitat i la mortalitat són molt baixes, i el creixement de la població és molt baix, zero o fins i tot poden donar-se creixements naturals negatius. En ocasions, la mortalitat repunta a causa de l'envelliment de la població o bé es produeixen episodis de creixement sobtats o *baby-booms*.
(0,25)

4. [1,5 punts]

a) Es considera que Catalunya deixa enrere la primera fase de la transició demogràfica o règim demogràfic antic en les darreres dècades del segle XIX amb els inicis de la industrialització.
(0,5)

b) Es pot considerar que entre les dècades de 1980-1990 s'acaba la fase de transició i s'inicia el règim demogràfic modern, quan les taxes de natalitat i mortalitat s'igualen i es produeix un baix creixement vegetatiu. Els factors condicionants principals són la generalització del model de família urbana, caracteritzat per un retard en la nupcialitat, la incorporació de la dona al mercat de treball i un baix nombre de fills (taxa de fecunditat baixa).
(0,5)

c) Les successives onades migratòries que s'han succeït en diferents moments del segle XX i als inicis del segle XXI han comportat períodes de revitalització demogràfica a Catalunya, provocant un augment de les taxes de natalitat, fecunditat i del creixement vegetatiu.
(0,5)

Opció B**Exercici 1: Mapa de les àrees urbanes d'Espanya**

En aquest exercici es proposa la verificació dels objectius terminals 7 i 9 del currículum de Geografia i dels aprenentatges referits al bloc 4: "La població i el sistema urbà: dinàmica, diversitat i desigualtat" del document de concreció del currículum.

L'exercici es valorarà globalment a raó de 5 punts, distribuïts de la manera següent.

1. [1 punt]

Es tracta d'un mapa de cercles proporcionals de les àrees urbanes espanyoles, en què la mida del cercle és proporcional a la població de cada àrea.

La font és el Ministeri de Foment, 2012.

(0'25)

Es pot veure com les principals concentracions de ciutats es troben a la costa, especialment en el litoral mediterrani i Andalusia, però també al Cantàbric i la costa gallega. A l'interior només hi ha dos grans centres, Madrid i Saragossa, mentre que la resta són de jerarquia menor.

(0'75)

2. [1 punt]

Les definicions podrien ser semblants a les següents:

conurbació: dues o més ciutats inicialment separades que acaben formant un continu urbà i una unitat funcional, tot i que mantenen autonomia administrativa.

(0,5)

xarxa urbana: conjunt de ciutats d'un territori tenint en compte la seva jerarquia i les seves interrelacions.

(0,5)

3. [1,5 punts]

L'alumnat podria fer referència a les grans àrees urbanes següents:

-Madrid: una gran aglomeració formada per la capital i altres municipis de la mateixa província. Comparteix la jerarquia superior del sistema urbà espanyol amb Barcelona. Gran centre de serveis i administratiu, a més de pol industrial de la Meseta.

-Eix mediterrani: les principals àrees urbanes es troben al voltant de Barcelona i València, dues grans metròpolis.

Més al sud, l'àrea d'Alacant-Elx i Múrcia-Cartagena també forma una àrea urbana important, tot i que amb centres de menor jerarquia.

La funció econòmica és diversa: hi ha grans centres de serveis com Barcelona i València, algunes de les principals zones industrials espanyoles i també un fort desenvolupament turístic.

-L'eix de la vall de l'Ebre: la principal ciutat és Saragossa i en menor mesura Logronyo. La resta són centres urbans força més petits. La funció industrial és la bàsica.

-L'eix cantàbric: hi destaquen les aglomeracions de Pamplona, Santander, Oviedo-Gijón i les tres capitals basques, especialment Bilbao. La funció industrial és la més important.

-L'eix atlàntic gallec: destaquen les aglomeracions de la Corunya i Vigo-Pontevedra, amb influència regional i funció industrial i portuària.

-L'eix andalús: es distingeix la vall del Guadalquivir, amb la metròpoli sevillana com a principal ciutat i funcions diversificades, i l'eix mediterrani, amb aglomeracions urbanes de menor jerarquia i orientades al turisme, on destaca Màlaga.

-Les illes canàries i Mallorca: aglomeracions de rang mitjà (Palma de Mallorca, Santa Cruz de Tenerife i las Palmas) amb una important funció turística.

L'alumne hauria d'esmentar almenys cinc d'aquests eixos/centres i citar almenys dues ciutats en cada cas.

(1,5)

4. [1,5 punts]

a) En el centre de la ciutat sol concentrar-se l'activitat administrativa i turística, a més de part de la de serveis i comercial, amb una certa funció residencial existent però amb menor importància que a la perifèria. Els cascós històrics acullen tant població de classe baixa i marginal com àrees de classes més altes producte de processos de gentrificació.

(0'50)

b) Els eixamples tenen una important funció residencial per a classes de renda mitjana o alta en general, i en els eixamples més antics se sol trobar també una part important de l'activitat comercial i de serveis.

(0'25)

c)

-Les àrees perifèriques presenten funció residencial dominant, però de diferents característiques socials: àrees suburbanes amb zones residencials de classe alta o mitjana, amb bons serveis i comunicacions, i suburbis de classe baixa amb menor nivell de serveis i sovint mal comunicades.

(0'50)

-També a les àrees perifèriques més allunyades del centre trobem la funció industrial i part de la comercial que necessita una important extensió de sòl, ja que aquí és més barat, disposen de millor accessibilitat i, en el cas de la indústria, evita molèsties a la majoria de la població en cas que pugui provocar problemes de soroll o contaminació. (0'25)

Exercici 2: Text sobre el regadiu a Catalunya

En aquest exercici es proposa la verificació dels objectius terminals 1 i 6 del currículum de Geografia i dels aprenentatges referits al bloc 3, "Territori i activitats econòmiques", del document de concreció del currículum.

L'exercici es valorarà globalment a raó de 5 punts, distribuïts de la manera següent.

1) [1 punt]

Les idees principals del text són les següents:

- Catalunya té unes condicions naturals poc propícies per a l'agricultura.
- La SAU no arriba a la tercera part de la superfície total de Catalunya.
- Regar el camp ha estat una aspiració històrica de la pagesia per tal de millorar les rendes i la viabilitat de les explotacions.
- L'aigua per al regadiu procedeix dels embassaments dels rius de les conques internes i de l'Ebre.
- L'aigua per al reg procedent de depuradores és escassa.

La font és "Regadius de Catalunya", un recurs web en línia.

(1)

2) [1 punt]

Les definicions podrien ser semblants a les següents:

agricultura intensiva: agricultura que obté grans rendiments a partir de l'obtenció de diverses collites l'any en superfícies no gaire extenses, i que exigeix mà d'obra i inversió de capital.
(0,5)

monoconreu: agricultura especialitzada en un únic conreu, sovint amb l'obtenció de produccions elevades.
(0,5)

3) [1,5 punts]

La resposta correcta és estar d'acord amb la sentència del text.

Les causes de les condicions poc favorables a l'agricultura serien les següents:

-Causes degudes al relleu:

Catalunya és un país muntanyós. A molts llocs, els conreus han ocupat històricament els vessants de muntanya, de sòls prims i de baixa productivitat, per mitjà de l'esglaonament en bancals.
(0,50)

-Causes de tipus climàtic:

Bona part del territori es troba sota el domini del clima mediterrani, amb precipitacions baixes i irregulars al llarg de l'any, estius àrids i l'aparició recurrent de períodes de sequera.
(0,50)

Altres causes:

-Les planes fèrtils aptes per al conreu són escasses.

(0,25)

-Les àrees de regadiu són limitades en comparació amb altres països i territoris.

(0,25).

4) [1,5 punts]

a)

-El paisatge agrari mediterrani litoral es localitza a les terres litorals i prelitorals, i als sectors meridionals de la depressió central (Segrià, les Garrigues, Bages), també als deltes de l'Ebre, el Llobregat i la Tordera.

(0,25)

-L'estructura agrària es caracteritza per explotacions de secà de mida mitjana i per explotacions més petites a les planes litorals i sectors d'horta de regadiu, conreades intensivament.

(0,25)

b)

Als llocs on no es pot regar es practica una agricultura extensiva de secà on s'hi conrea la trilogia mediterrània: cereals, vinya i olivera.

(0,25)

A les zones amb aigua disponible per al rec es practica una agricultura intensiva de regadiu. Els productes que s'obtenen difereixen segons les zones i el tipus d'explotació: fruita dolça al Segrià i l'Empordà; arròs al delta de l'Ebre, hortalisses als deltes, flors al Maresme, etc.

(0,25)

c)

En el paisatge agrari mediterrani la ramaderia extensiva tradicional d'oví i cabrum, que aprofitava els rostolls de les zones de secà, està desapareixent. En el seu lloc proliferen les granges de porcs i d'aviram.

(0,50)